

ROBERT MINOR

LENININ PUHEILLA

En muista, missä kokoussalissa tapasin Vladimir Iljitšin ensimmäistä kertaa. Mahdollisesti „Metropol” hotellin salissa, missä pidettiin Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean istunnot. Joka tapauksessa siellä oli tov. Sverdlov, Yleisvenäläisen Toimeenpanevan KK:n puheenjohtaja, Venäjän bolševikkien ensimmäisiä johtajia, johon tutustuin.

Muistan, että seisoin sivussa ja katselin puhujalavaa ympäröivää ihmisryhmää — bolševistisen vallankumouksen johtajia! Muistan, miten minut valtasi riemukas innostus ja miten kovin halusin saada tietää jokaisen heidän nimensä. Ensi aluksi saattoin tehdä heistä päätelmiä ainoastaan ulkonaisen vaikutelman mukaan.

Eräs venäläinen toveri, joka oli ollut Amerikassa, näytti minulle pyynnöstäni Leninin. Lenin — pienenpuoleinen, hyvin vaatimattoman näköinen mies, seisoj nurkassa. Hänen vaatetuksensa oli tavattoman yksinkertainen, päässä hänellä oli tavallinen työläisen lippalakki, eikä hänellä edes ollut jalassa sellaisia korkeavartisia kiiltäviä saappaita, joita monet silloin käyttivät. Sanalla sanoen, Lenin ei vastannut lainkaan minun käsitystäni suurmiehestä. Katsoin häneen tarkkaavaisesti ajatellen, että ehkä lienen erehtynyt...

Mutta ei, kyllä se oli Lenin, jonka olin nähnyt valokuvissa. Mietiskelin jonkun aikaa, että siinä olivat nyt voitokkaan vallankumouksen johtajat, jättiläisvoimat, jotka olivat panneet erinomaisen suuret tapahtumat liikkeelle ihmiskunnan historiassa! Katseeni palasi tuon tuostakin nurkassa seisovaan mieheen, joka keskusteli jonkun kanssa.

Kiinnitin huomiota hänen kasvojensa eloisuuteen, siihen, kuinka hänen ilmeensä vaihtuivat, kun hän puhui ja kun kuunteli. Vähitellen hänestä tuli huomioni keskiö. Kaikki muu loit-

toni ja haihtui. Ymmärtämättä ainoakaan sanaa siitä, mitä salissa puhuttiin, poistuin mieli tulvillaan yhdestä ihmisestä — Leninistä — saamiani vaikutelmia.

En tiedä, millä keinoin Lenin osasi löytää noina vuoden 1918 raskaina kevät- ja kesäkuukausina aikaa minua varten. Mutta luulen sen aiheutuneen siitä, että hän osoitti syvällistä kiinnostusta kaikkina Venäjän vallankumouksen hetkinä „ulkomaailman” vallankumoukselliseen liikkeeseen, toisten maiden sosialistien asenteisiin. Tällä kertaa olin hänen puheillaan (luullakseni huhtikuun lopulla) viitiseitoista minuuttia.

Itse Lenin puhui vähän. Hän osasi aina saada keskustelukumppaninsa puhumaan — ja itse tyytyi vain kuuntelemaan.

Häntä kiinnostivat pienimmätkin yksityisseikat, kuinka Yhdysvaltojen työväenluokka reagoi vallankumoukseen. Hän kyseli minulta ammattiliittojen suhdetta bolševistiseen vallankumoukseen.

Kerroin hänelle, miten ATF¹:n työläiset arvostavat Pietarin työläisten ja merimiesten toimintaa, nämä kun olivat pelastaneet Tom Mooneyn saatuaan presidentti Wilsonin puuttumaan asiaan ja vaihtamaan kuolemantuomion vankilarangaistukseksi.

Kertoessani tästä lausuin Leninille, bolševistisen puolueen johtajalle virallisen kiitoksen erinomaisesta kansainvälisen solidaarisuuden osoituksesta niiden ammattiliittojen nimessä, jotka kuuluivat Mooneyn puolustusjärjestykseen. Lenin ei sanonut sanaakaan — hänen silmänsä vain alkoivat loistaa.

Me puhuimme vallankumouksen näköaloista Euroopassa. Lenin mainitsi luotettavan informaation puutteesta ja kosketeli ulkomaisen informaation saamisen teknillisiä menetelmiä. Tunnustan, että olin hämmästynyt, kun kuulin, miten maailman vallankumouksen huomattu johtaja puhui kiinnostuneesti pienimmistä yksityisseikoista: paperista, pahvista, musteesta ynnä muista senkaltaisista „pikkuseikoista” ja teknillisistä kysymyksistä.

Lenin teki minulle paljon kysymyksiä.

Tällöin ensimmäistä kertaa tavatessamme Lenin alkoi puhua minulle venäjää. Kykenin vastaamaan hänelle ainoastaan, että en puhu venäjää, mutta taidan ranskaa. Lenin sanoi aluksi, että hän ei osaa englantia kyllin hyvin, ja me puhuimme jonkun aikaa ranskaa, sitten Lenin vaihtoi saksan kieleen ja hetken päästä suureksi hämmästyksekseni jatkoi moitteettomalla englannin kielellä tekemättä ainoatakaan virhettä ja vain silloin tällöin pysähdellen sanaa etsiessään (myöhemmin keskustelimme aina englannin kielellä, enkä muista Leninin erehtyneen kertaakaan tekemään kieliopillista virhettä).

¹ Amerikan Työfедераatio.— *Toim.*

Toisen kerran jouduin Leninin puheille juuri siihen aikaan, kun valkokaartilaiset tekivät säännöllisesti murhayrityksiä valkankumouksen johtajia vastaan. Heti paikalla tervehdittyään Lenin teki minulle kysymyksen suoraan:

— Mikä on käsityksenne punaisesta terroristista?

Vastasin, että mielestäni vallankumous joutuu todella tuhoon, ellei porvariston anneta tuntea, että sen yritykset tuhota vallankumous johtavat sen omaan fyysilliseen tuhoutumiseen. Lenin ei vastannut siihen mitään, mutta siitä, miten hän tunnusteli minua katseellaan, vaistosin, ettei kysymys ollut sattumanvarainen.

Tauon jälkeen ja vaihdettuaan kanssani vielä muutaman sanan Lenin kysyi odottamatta, niin ettei sillä ollut lainkaan havaittavaa yhteyttä edelläpuhuttuun:

— Oletteko tavannut Kropotkinia?

— Olen.

— Mikä hän on miehiään?

— Hän on toivoton porvari.

— Niinkö? — virkkoi Lenin kysyvästi.— Kuinka niin?

Kerroin hänelle käynnistäni Kropotkinin luona, siitä, miten Kropotkin, jota olin aikaisemmin ihannoinut, arvosteli minua ankarasti sen tähden, etten tahtonut kannattaa liittolaisten sotaa „demokratian puolesta” ja miten hän moitti minua moittimistaan vielä sittenkin, kun paikalle tuli, häntä puhuttelemaan, ryhmä sotilaspukuisia amerikkalaisia, kristillisen nuorisoyhdistyksen jäseniä. Kerroin, kuinka nämä amerikkalaiset olivat ylettömän kohteliaita Kropotkinille ja puhuttelivat tätä „ruhtinaaksi” (hänen ilmeiseksi mielihyväkseen) ja kuinka pettynyt olin „sankariini” sieltä poistuessani.

Lenin virkkoi vain:

— Hm! Mielenkiintoista...

Seuraavasta seikasta sain myöhemmin käsityksen, miksi Lenin yhtäkkiä otti puheeksi Kropotkinin. Eräs Moskovassa tulkina työskennellyt tuttavani sopersi kiihdyksissään minulle tavatessaan kadulla:

— Porvaristo on hirvittävän peloissaan ja hädissä; eräät vaikutusvaltaisimmat porvarit yrittävät parhaansa, että Lenin ottaisi vastaan Kropotkinin ja että tämä saisi hänet lopettamaan punaisen terrorin...

Lenin ei näyttänyt pitävän asemaansa lainkaan merkityksellisenä, ja tämä piirre ihmetytti minua sitä enemmän, mitä lähemmin tutustuin häneen ihmiskunnan suurjohtajana tänä historian merkitapahtumain hetkellä.

Ollessani kerran lähdössä pois hänen luotaan ja pannessani takkia ylleni satuin tönäisemään vahingossa kyynärpäälläni isoa pyörivää kirjahyllyä — muutamia painavia kirjoja putosi maa-

han. Lenin laskeutui heti paikalla lattialle polven varaan ja alkoi kerätä kirjoja jatkaen keskustelua.

Loppukesällä samana vuonna sain eräästä tapauksesta selvän käsityksen bolševikki Leninin mielenlujudesta.

Moskovassa tulin tavanneeksi erästä henkilöä, entistä chicalaista räätäliä M. C., joka vakuutti tuntevansa minut Tom Mooneyn pelastamiseksi käydystä taistelusta. Hän sanoi olevansa anarkisti ja komentavansa „partisaaniosastoa” rintamalla Kaledinin vastavallankumouksellista armeijaa vastaan.

Se, että hän oli tuollaisena aikana poissa rintamalta, tuntui muuten selittämättömältä. Yhtäkkiä hän katosi. Muutamana päivän kuluttua hänen vaimonsa tuli luokseni itkien ja sanoi, että mies oli vangittu, pantu syytteeseen rintamakarkuruudesta ja varkaudesta ja sotatribunaali oli tuominnut hänet ammuttavaksi. Vaimo vakuutti minulle, että mies oli syytön, että hän oli tavattoman hätäisen oikeuskäsittelyn uhri ja kenties vieläpä „paha-aikeisten ainesten salaliiton uhri”. Nainen pyysi hartaasti, että puolestani pyytäisin Leniniä antamaan määräyksen C:n jutun tarkastamisesta.

Kirjoitin äkkipikaa kirjelappuun kaiken, mitä C:n vaimo sanoi. Kirjelappu mukanani riensin Leninin luo.

Eräs hänen sihteerinsä otti minulta kirjelapun ja poistui. Pian hän palasi sanoen, että toveri Lenin oli juuri Politbyroon istunnossa eikä voinut tulla luokseni, mutta oli lukenut huolellisesti kirjelappuseni ja täyttää viipymättä pyyntöni.

Myöhään yöllä lähetti koputti asuntooni ja antoi minulle Leninin vastauksen, hänen omakätisesti musteella kirjoittamansa lappuseni. Luin tuohon aikaan venäjän kieltä hyvin huonosti, mutta sen sisältö syöpyi mieleeni ikiajoiksi:

„Toveri Minor! Kuten lupasin, annoin määräyksen C:n jutun tutkimisesta. On selvinnyt tällaisia faktoja: C. karkasi paikaltaan rintamalta sotatoimien aikana. Hän kähvelsi rahat, jotka oli tarkoitettu hänen rykmenttinsä palkan maksuun. En voi ajaa sellaisen henkilön asiaa. Hänet on ammuttava.

Lenin”.

Tämä teksti on muistinvarainen. Talletin pyhästi sitä kirjelappusta ja kannoin aina mukanani marraskuun puoliväliin 1918, jolloin jouduin ylittämään Neuvosto-Venäjän—Saksan rintaman ja oli heitettävä pois kaikki bolševistista alkuperää olleet asia-paperit.

Kävin toveri Leninin puheilla monenlaisista asioista vielä jonkun kerran tuon tuomitun rintamakarkurin jutun jälkeen, mutta siitä asiasta ei ollut mainintaa kertaakaan.

Mielestäni Leninin ihmeellisimpiä piirteitä oli tapa loitontua keskustelussa taka-alalle.

Kominternin III kongressin jälkeen menin Leninin luo. Olin kovasti kylmettynyt. Lenin ei ollut itsekään terve, mutta kyseli osaaottavasti vointiani.

Pian sen jälkeen hän sairastui vakavasti enkä tavannut häntä muutamaan viikkoon. Hänen tilastaan sain tietoja tovereilta ja sanomalehdistä. Kävin hänen luonaan, kun hän palasi työhön. Tultuani hän kysyi:

— Oletteko jo päässyt vilustuksesta?

Pois lähtiessäni pahoittelin muistaessani, että emme olleet puhuneet hänen voinnistaan, vaan ainoastaan minun voinnistani.

Syksyllä 1921 minun oli lähetettävä Leninille kiireellinen kirje tärkeästä asiasta, josta minun piti saada puhua hänen kanssaan. Kirjeen viennin Kremliin annoin kymmenen—kaksitoistavuotiaan pojan tehtäväksi. Pojan isä oli rintamalla kaatunut puna-armeijalainen. Selitin pojalle, että kirje on osoitettu toveri Leninille, että viejän pitää toimittaa kirje kiireesti perille, saada vastaus ja palata heti takaisin.

Poikaan se teki suurenmoisen vaikutuksen ja hän kiiti nuolena Kremliin. Odotin odottamasta päästyäni, tunti kului tunnin jälkeen, mutta lähettiäni ei kuulunut takaisin. Vihdoin kun oli jo tullut pimeä, poika palasi nenä pystyssä, hyvin tärkeän näköisenä. Tiuskaisin tuimasti:

— Missä olet oikein ollut?

— Oi, olen keskustellut toveri Leninin kanssa! — sanoi poika.

Kremlissä minulle kerrottiin sittemmin, että asianlaita oli todella niin. Poika ei ollut tahtonut antaa kirjettä kenellekään muulle kuin Leninille. Hän oli odottanut istunnon loppuun, jonka jälkeen toveri Lenin oli pidättänyt poikaa luonaan ja kysellyt innokkaasti, kuinka huolehditaan kaatuneiden puna-armeijalaisten lapsista.

Palaan siihen kirjeeseen. Se oli hyvin pitkä — lähes kolme sivua. Lenin sanoi minulle heti, kun tulin hänen luokseen:

— Toveri Minor, ennen muuta teidän tulee tietää, että kirjoittaessanne niin laveasanaisen kirjeen henkilölle, jolla on niin suppeasti vapaata aikaa kuin minulla, kuuluu osoittaa vasemmassa yläkulmassa hyvin lyhyesti, sähkönen sanamuodolla, mitä kirje koskettelee. Sitä paitsi teidän pitää mainita, mitä te suosittellette. Mitä arvelette, kuuluuko teidän menetellä niin?

Tämän keskustelun aikana lienee ollut läsnä tov. Lozovski.

Minua hämmästytti aina se, että joka kerta kun minun piti saada tavata Leniniä (kävin hänen puheillaan kymmenen — kaksitoista kertaa tai ehkä useamminkin), kävi se aina päinsä (ainoastaan poikkeustapauksesta jo mainitsin, kun Lenin oli Politbyroon istunnossa). Leniniä kiinnosti erikoisesti yhteys ulko-

mailta saapuneisiin tovereihin, vaikka näillä ei olisi ollut vähänkään merkittävää työosaa. Toveri Lenin järjesti aikansa niin, että saattoi käyttää sen parhaimmalla tavalla.

Käyttäydyinpä kerran suorastaan nolosti. Hämmästyneenä siitä, että Leninillä oli aikaa ottaa minut vastaan ja järjestää muutamassa minuutissa kuntoon kysymys, jota en ollut moneen päivään saanut toisia henkilöitä ratkaisemaan, huudahdin:

— Toveri Lenin, teillä on enemmän aikaa kuin kellään muilla koko Moskovassa!

En tietenkään tarkoittanut sitä kirjaimellisesti. Mutta Lenin katsoi minuun kummastuneen näköisenä.

— Ei, toveri Minor! — hän sanoi, — minulla *ei ole enempää* aikaa kuin toisilla!

Ja saatoin lukea hänen kasvoistaan, miten jättäjäismäistä taakkaa proletariaatin johtaja kantoi, ja se taakka oli epäilemättä myötävaikuttimena siinä, että maailman jaloimman suurmiehen elämä katkesi viidennelläkymmenennellä neljännellä ikävuodella.

Heti Kominternin III kongressin jälkeen kävin muutamien amerikkalaisten tovereiden kanssa toveri Leninin luona kello kaksitoista yöllä (hän ei voinut vapautua aikaisemmin) harkitaksemme hänen kanssaan kysymystä puolueen organisaatiomuodoista silloisissa oloissa, tuolloin toteuttamattomasta „Daily Worker” lehden julkaisusuunnitelmasta ym.

Lenin neuvoi meitä lausuen joukon sangen täsmällisiä ja selviä ajatuksia näistä kysymyksistä.

Eräs läsnäolleista, joka ilmeisesti kannatti „ultravasemmistolais”-luonteisia ryhmäkuntalaiskatsomuksia, keskeytti Leninin vähän väliä. Lenin katkaisi joka kerta puheensa ja odotti kärsivällisesti, kunnes toinen oli sanonut sanottavansa, ja vasta sen jälkeen jatkoi puhettaan.

Viimeisen kerran tapasin toveri Leninin vuoden 1921 lopulla. Minun piti palata Amerikkaan ja pyysin häneltä lupaa saada esittää toverin, joka tuli tilalleni KITK:aan¹. Toveri Lenin oli erikoisen kiinnostunut tietämään kaikista Yhdysvalloista saapuvista. Erikoisesti häntä kiinnostivat kaikki merkit amerikkalais-syntyisten työläisten kääntymisestä vallankumouksen tielle tuohon aikaan, jolloin Yhdysvaltain Kommunistinen puolue nojautui pääasiallisesti työväenluokan vallankumouksellisiin immigranttikerroksiin. Heti ensimmäiseksi Lenin kysyi tuomaltani toverilta:

— Oletteko amerikkalainen?

— Kyllä, — vastasi toveri.

— *Amerikan amerikkalainen?* — kysyi toveri Lenin uudestaan.

¹ Kommunistisen Internationalen toimeenpaneva komitea. — *Toim.*

- Kyllä,— hän vastasi taas.
- Missä olette syntynyt? Amerikassako?
- Kyllä.
- Entä isänne?

Kuultuaan, että tämän toverin isä oli ollut Amerikkaan Euroopasta muuttaneen farmarin poika, toveri Lenin virkkoi:

— A-a...— Sitten hymyillen leikkisästi hän sanoi:— Minor sensijaan on *Amerikan* amerikkalainen. Toveri Minor, teidän isännehän on syntynyt Amerikassa ja äitinne myös? Eikö niin? — ja jatkoi:— Entä isoisänne? Kummaltakin puolelta?

— Amerikan syntyisiä.

— Hyvä on. Sanokaapa, montako sukupolvea omaisianne on Amerikan syntyisiä.

Vastasin, että esi-isäni olivat asuneet Amerikassa jo paljon ennen Englantia vastaan käytyä vallankumouksellista sotaa. Toveri Lenin kysyi heti:

— Entä *mitä he tekivät* Amerikan vallankumouksen aikana?

Vastasin, että tietämäni mukaan kaikki osallistuivat vallankumoukseen.

— Ahaa! — hän huudahti.— Sepä voi kelvata teille jolloinkin oikeusjutussa!

Vaihdoimme kauan mielipiteitä Yhdysvaltain Kommunistipuolueessa käydystä ryhmäkuntalaiskamppailusta, ja toveri Lenin etupäässä kyseli. En muista, sillä kertaako vai jolloinkin muulloin hän kysyi minulta sen kamppailun luonnetta, ja vastasin hyvin epäonnistuneesti, että se oli vallankumouksesta „hahattelevien” ja „realistien” välistä taistelua. Leninin kasvot synkkenivät lausuessani sanan „realistit”.

— Toivottavasti tarkoitate realisteja sanan parhaassa merkityksessä,— sanoi toveri Lenin.

